

İLİM VE EHLİNE TA'ZİM HAKKINDADIR. Şunu bil ki ilim taleb eden ilme ancak; ilme ve ehline, hocaya hürmet ve ta'zim ile ulaşır ve ilimden menfaatlenir.

Denildiki: ulaşan ancak hürmetle ulaştı, (makamından) düşen ancak hürmeti terketmekle düştü.

Denildiki; hürmet (Allahın emir ve yasaklarına riayet) ibadetten daha hayırlıdır.

Bakılmaz mı ki insan günah sebebiyle küfre nisbet olunmaz, ancak hürmeti terk sebebiyle küfre nisbet olunur.

Muallime tazim, ilme tazimdendir.

Ali radiyellahu anhu buyurdu:

“Bana bir harf öğretenin kölesiyim. Dilerse beni satar, dilerse köle yapar, dilerse hür eder”

<<Köle gibi beni kapısında hizmet ettirir, dilerse salıverir.

Bu hususta Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyur-muştur:

“Herkim bir kimseye, Allahın kitabından bir ayet öğretirse, onun mevlasıdır.”

İlimde onun efendisidir.>>

Bu hususta Hazreti Ali'ye şu şiir söylendi:

Her müslüman üzerine muhafaza bakımından,

En çok gerekli ve en fazla hak olarak,

Muallimin hakkını gördüm.

Muhakkak bir harf öğrettiği için hocaya,

İkram bakımından bin dirhem hediye olunması layık oldu.

Din işinde ihtiyaç duyulan bir harfi sana öğreten dinde babandır.

<<Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Babalar üç türdür. Oğulun babası. Koca tarafından baba. Babaların en hayırlısı sana ilim öğretendir.”

Zülkarneyn (aleyhisselam) 'a denildiki: 'Niçin hocana babandan daha çok tazim edersin?'

Dediki: "Muhakkak babam beni gökten yere indirdi, hocam ise beni yerden göğe yükseltiyor."

Yani, babam, ruhumun gökten inip annemin rahminde bedenimle alakalanmasına sebeptir.

Amma hocam, kazandığım kemalatlar, marifetler sebebiyle, öğrenmek gayret ve meşakkat

sebebiyle benim ruhumu yücelerin en yücesine yükseltmek için sebeptir.>>

Üstadımız Şeyh İmam Sedidüddin Şirazi r.aleyh şöyle derdi:

Ulemamız buyurdu ki: kim oğlunun alim olmasını isterse, fakih-lerden olan kimsesizleri (onları incitmekten, kalblerini kırmaktan kendini muhafaza ederek) gözetsin, onlara ikram etsin, onlara tazim etsin, (az da olsa) onlara bir şey versin. Eğer oğlu alim olmazsa, torunu alim olur.

<<Alime ikram yumuşak sözle ve hafif yiyeceklerle olur. Malı varsa imkan nisbetinde ondan biraz verir.

Kişi, oğlu alim olmadı diye ümitsiz olmamalı, torunları ve neslinden alimler çıkması niyetiyle alimlere ikramda bulunmalıdır. Eğer neslinden bir alim çıkarsa ceddine dua eder, onlar için mağfiret talep eder.>>

Hocanın önünde yürümek, mekanına oturmamak, hocaya (muallime) hürmettendir. Onun yanında izni olmadan konuşmaya başla maz.

<<Bu sayılan üç şeyde hocanın izni olursa caiz olur. Zira bu durum maslahat icabıdır.>>

Onun yanında sözü çok yapmaz, bıkkınlığı anında ona bir şey sormaz.

<<Çok konuşmak ayıptır, kalbi karartır. Denildiki şeyhlerden birine hac yolculuğunda bir hizmetçi lazım olmuş. Ona bir köle vermişler. Hacdan dönünce ona soruldu, hizmetçiyi nasıl buldun? Dediki: "iyidir, fakat çok konuşuyor. Ben ona babasının halini sordum, o bana anne ve babasının halini söyledi." İşte bu zat indinde hizmetçinin sözü fazla oldu.>>

Vakti gözetmek lazımdır (uygun bir vakit kollamak lazımdır,) kapıyı çalmaz, belki hoca çıkana kadar sabreder.

<<Ancak zaruret halinde beklemez.>>

Hasılı; talebe hocanın rızasını ister, öfkesinden sakınır, Allah Tealaya isyan olmayan emirlerini yapışır. Halıka isyan etme hususunda mahluka itaat yoktur.

<<Allah'ın emirlerini işlemekten men ederse, veya yasak olan bir şeyi işlemekle emrederse bu durumda hocaya veya başka bir mahluka itaat olunmaz, zira Allah'ın hakkı herşeyden önce gelir.>>

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz şöyle buyur-du:

"İnsanların en şerlisi, dinini başkasının dünyasını (temin için) ve halıka isyan ile harcayandır."

Alimin evlatlarına ve akrabalarına tazim, alime ta'zimdendir.

<<Evlatları ve onların çocukları, kardeşleri, amcalar, dayılar, baba ve dedeler ve diğer ahablara tazimsizlik sebebiyle hocası ezi-yetlenir. Bu duruma dikkat etmek gerekir.>>

Hidaye kitabının (müellifi) üstadımız Şeyhul-islam Burhaned-din r.aleyh anlatırdı:

Buhara büyük imamlarından biri ders meclisinde otururdu. Bazen ders esnasında ayağa kalkardı. Bunun (sebebini) sordular. Dedi ki hocamın oğlu sokakta çocuklarla beraber oynuyor. Bazen mescidin kapısına geliyor. Onu (çocuğu) görünce hocama hürmeten ayağa kalkıyorum. Kâdı İmam Fahrud-din Ersabendi (r.aleyh) Merv (şehrinde) imamların reisi idi. Vaktin sultanı ona son derece hürmet ederdi.

(Kadı imam Fahrud-din) derdi ki: ancak bu mertebeyi hocama hürmet sayesinde buldum.

<<Zira kim hizmet ederse, hizmet olunur.

Rivayet edildiki, Kim bir alime yetmiş gün hizmet ederse, sanki yetmiş bin sene Allah'a ibadet etmiş gibidir.>>

Ben hocam Kadı İmam Ebu Zeyd ed-Debbusi (r.aleyh) 'ye hizmet ederdim, yemeğini pişirirdim ondan hiçbir şey yemezdim.

Kıymetli imam Şeyhul-eimme Halvani (r.aleyh) bazan Buhara'-dan çıkmasını gerektiren bir işten dolayı çıkar, bazı köylerde günlerce kalırdı. Şeyh imam Kadı Ebu Bekir Zerenci r.aleyh hariç diğer talebeleri Halvani'yi ziyarete giderlerdi.

Hulvani (r.aleyh) Bekr Zarenci'ye kavuştuğu vakitte: "Beni niçin ziyarete gelmedin?" dedi.

Ebu Bekir Zerenci: "Anneme hizmetle meşguldüm" dedi.

Hulvani "ömürle rızıklandırılırsın. Dersle rızıklandırılmazsın" buyurdu ve öyle oldu. Zira Ebu Bekir Zerenci, ekseri vakitlerinde köylerde yerleşirdi (kalırdı.) Onun için ders (halkası)

hazırlanmazdı.

<<Zira alimler şehirlerde bulunur, ders halkaları oralarda dü-zenlenirdi. Köylerde cehalet fazladır.

Hadisi şerifte şöyle buyuruldu:

“Zulüm sebebiyle idareciler, taassub sebebiyle araplar, kibir sebebiyle zenginler, cehalet sebebiyle köy ehli, hased sebebiyle alimler ateşe girecek

.”

>>

Kimden hocası eziyetlenirse, ilmin bereketinden mahrum olur. İlimle ancak azıcık menfaatlenir.

<<Zira hoca ve ders okutması büyük bir nimettir, kim bunlara tazim etmezse nankörlük etmiş olur ki, ilimden mahrum olmakla cezalanır.>>

Muhakkak muallim ve tabib her ikisi kendilerine ikram olun-mazsa hayır murad etmezler.

Eğer tabibe cefa edersen hastalığına sabret.

Eğer muallimine cefa edersen cehaletinle yetin.

<<Eğer hastalığının şifası ezelde o tabibin elinde yazılmışsa ona sabret meye mecbursun, değilse sen bilirsin.

Eğer hocadan ilim almak için onun emirlerine ve yasaklarına dikkat etmezsen sana ilim vermez, sen de cehaletinle kalırsın. Halbuki müslüman bedenini ve dininin korumakla emrolunmuştur.>>

Hikaye olundu ki Halife Harun Reşid oğluna ilim ve edep öğ-retsin diye Esmâ-i (isimli alime) gönderdi.

Bir gün alimi abdest alıp ayağını yıkıyorken, oğlunu ona su döker halde gördü. Bundan dolayı Halife, Esmâ-i 'ye kızdı ve ona dedi ki: “Ancak oğlumu sana öğretmen ve edeplendirmen için gönderdim, niçin ona bir eliyle su döküp diğer eliyle ayağını yıkamasını emretmiyorsun?”

<<Bu kıssa ile bilindiki ilim sahibi olmak, vezirlik ve emirlik-ten üstündür. Hatta şöyle denilmiştir: Vezir ibni Kemal'in oğlu genç-liğinde bir gün vezir olan babasının meclisinde oturuyordu. Şeyhul İslâmın geldiği haber verilince babası ayağa kalktı ve şeyhul İslâmı karşıladı. Oğlu bundan, ilmin vezirlikten daha üstün olduğunu anladı ve ilim tarafına yöneldi, öyleki müçtehid derecesine yakın olacak ilmi seviyeye ulaştı.>>